

Johanna Valenius

Kommentti Miesten tiede! - keskusteluun

Turkulaiset historiantutkijat FT Marjo Kaartinen ja FT Anu Korhonen julkaisivat Tieteessä tapahtuu -lehden 1/2001 numerossa keskustelunavauksen "Miesten tiede! Poliitiikka, sukupuoli ja historian tiedeyhteisö". Kirjoitustaan varten Kaartinen ja Korhonen olivat käyneet läpi Historiallisen Aikakauskirjan artikkelit koko 1990-luvulta ja vuodelta 2000 sekä Historisk Tidskrift för Finlandin artikkelit vuosilta 1995-2000.

Kirjoittajien sukupuolijakauma HAikissa on karua luettavaa; naisten osuus on 16.8 prosenttia, eikä HTF:ssa luku ole merkittävästi suurempi. Myös poliittisen historian professorin Jorma Kalelan juhla-kirjan "Jäljillä. Kirjoituksia historian ongelmista" kirjoittajakunnan sukupuolijakauma, 43 kirjoittajasta naisia on vain 8 eli 18.6 prosenttia, on linjassa HAikin sukupuolijakauman kanssa.

Kun Kaartinen ja Korhonen tarkastelivat HAikin kirja-arvosteluja, he huomasivat kuinka arvosteltavan sukupuolella on merkitystä. Kaartinen ja Korhonen kirjoittavat: "Suhteessa naiseen teoria sekä korostuu että sitä vähätellään. Naisia kritisoidaan teorian käytöstä ankarammin kuin miehiä. Toisaalta heiltä näytetään vaativan erityisen voimakasta teoreettista latausta." Lisäksi miespuolisiin tutkijoihin ja heidän töihinsä liitetään adjektiiveja vankka, kova ja painava. Naisiin näitä luennehdintoja ei liitetä.

Lopuksi Kaartinen ja Korhonen kävivät läpi tutkimusten lähdeluetteloita nähdäkseen vaikuttaako sukupuoli siihen, kenen tutkimuksiin viitataan. Yllättävää(?) on, että sukupuolella on tässäkin merkitystä. Naiset ovat miehiä valmiimpia viittamaan naisten tekemiin tutkimuksiin. Koska viittauksilla tehdään tutkimuksia tunnetuksi, on kehä valmis. Kun naiseen ei viitata, heidän tutkimuksiaan ei ole olemassa eikä naisia tutkijoina ei ole olemassa. Näin ollen naisille ei tarjota julkaisumahdollisuuksia, minkä seurauksena publish or perish -logiikan mukaan naiset katoavat tiedekartalta.

Kaartisen ja Korhosen artikkeli herätti välittömästi keskustelua historian tutkijoiden piirissä. H-verkko ja muut pienemmät listat täyttyivät kannanotoista ja vanha ja arvokas Suomen Historiallinen Seura järjesti aiheesta keskusteluillan. Mielestäni viesti on selvä: kaikesta tasa-arvopuheesta huolimatta sukupuolten välinen epätasa-arvo tiedemaailmassa on yhä edelleen olemassa. Se ei tule muuttumaan edes hitaasti tasa-arvoksi vain siksi, että - kuten usein kuulee mainittavan - yliopistolaitos on naisennemistöinen ja näin ollen lasikatto tulee vääjäämättä romahtamaan. Mikään ei tapahdu itsestään ja automaattisesti, vaan muutos on tietoisien toiminnan ja valintojen tulos.

Ihmiskunnan historia - miesten historia?

Oma oppiaineeni, poliittinen historia, on perin miehinen ala niin tutkijoiden kuin tutkimusaiheidenkin puolesta - historiatieteen kentässä kenties kaikkein miehisiin. Tutkimusaiheiden miehisyydellä tarkoitan tässä tapauksessa miehiin historian toimijoina esim. korkean tason politiikkaan kohdistuvaa sukupuolisokeaa tutkimusta; tutkija ei siis tiedosta tutkivansa ainoastaan miehiä, vaan väittää tutkivansa ihmisiä yleensä. Kuitenkin naisten kokemukset ja naiset historian toimijoina, siis toinen puoli ihmiskuntaa, jää tutkimuksen ulkopuolelle. Ns. perinteisen poliittisen historian sisällä tähän voi tietenkin vastata, että naiset eivät ole olleet poliittisia toimijoita, siispä ei heitä voi poliittisen historian piirissä tutkia, sillä eihän tarkoituksena ole kirjoittaa naisia sisään historiaan, jossa he eivät ole olleet mukana. Poliittisuus ja politiikka ovat kuitenkin historiallisia käsitteitä, jotka eivät tipahda taivaasta ja ole muuttumattomia. Jokainen aika määrittelee poliittisuuden omalla tavallaan, ja on jo korkea aika poliittisenkin historian sisällä laajentaa poliittisuuden käsitettä, jolloin myös naisten toiminnan poliittinen ulottuvuus tulee näkyväksi.

Minulla ei sinänsä ole mitään ns. perinteisen politiikan historian tutkimusta vastaan, enkä missään nimessä halua kieltää ketään - en edes miehiä tutkimasta perinteisiä aiheita. Mikä minua häiritsee on miehisen perinteisen poliittisen historian valta-asema, joka on kytköksissä sukupuoleen. Ns. uusien historioiden kategoriaan menevät tutkimusaiheet, esim. aiheet, joissa kohteen sukupuolittuneisuus otetaan huomioon, ovat lähestulkoon kokonaan naispuolisten tutkijoiden käsittelemiä. Uusia historioita siedetään, ne jopa hyväksytään, mutta vain marginaalissa. Kovan ytimen ja marginaalin välillä on hierarkia, kovan ytimen hyväksi tietenkin. Marginaalin tutkimustuloksilla ei ole mitään arvoa kovan ytimen kannalta; marginaalitutkimus on ainoastaan sukupuolitutkimusta ja naistutkimusta, eikä

esim. työelämän tai suomalaisen nationalismin tutkimusta.

Marginaalista ytimeen!

Olen silloin tällöin kuullut perinteisen poliittisen historian tutkijan parahtavan, että emmekö me voisi elää sovussa rinnakkain, sillä kyllähän historiatieteen tutkimuskenttään erilaisia näkökulmia mahtuu? Totta kai voimme, mutta kenen ehdoilla? Sovussa rinta rinnan - ajattelu tuo minulle mieleen Yhdysvaltain etelävaltioiden separate but equal ajattelun, joka oli kuten me kaikki tiedämme vain yksi segregaaation ja rasismin muoto, joka ei tähännytkään todelliseen tasa-arvoon. Samalla lailla kovan ytimen ja marginaalin rinta rinnan elo ei ole todellista tasa-arvoa ennen kuin nämä kaksi maailmaa kohtaavat, ennen kuin kova ydin alkaa ottaa huomioon myös marginaalissa aikaansaadut tutkimustulokset.

On tärkeää huomata, että naisten marginalisointi on, kuten Kaartinen ja Korhonen artikkelissaan huomauttavatkin, enemmän tiedostamatonta kuin tiedostettua toimintaa, ei siis mitään miesten tietoista salaliittoa naisia vastaan. Marginalisointi kuitenkin tapahtuu, sitä on turha kenenkään kieltää. Yhtä turhaa ja hedelmätöntä on latistaa keskustelu miehet vastaan naiset -tasolle, sillä myös naiset voivat omalla tiedostamattomalla toiminnallaan edesauttaa toisten naisten marginalisointia. Täysin hedelmätöntä on myös yrittää tehdä tyhjäksi tämänäyttävät keskustelunaloitteet argumentoimalla, että onhan historiankin alalla naisia, joilla menee hyvin ja miehiä, jotka on marginalisoitu. Tämä on totta, mutta näistä poikkeuksista ei seuraa, etteikö vinoumaa ja sukupuolten välistä hierarkiaa olisi.

Vaikka marginalisoiviin käytäntöihin sortuvat myös naiset, kantavat suurimman vastuun vinoumasta ja sen korjaamisesta kuitenkin miehet siitä syystä, että valta valita tutkijat tutkimusprojekteihin, yliopistollisiin virkoihin ja julkaisuprojekteihin on miehisellä establishmentilla. Tällä joukolla, johon kuuluu historian professoreja ja muita arvostettuja ja vaikutusvaltaisia tutkijoita, on valtaa, johon kuuluu myös vastuu. Heidän velvollisuutenaan on tehdä tietoista politiikkaa, joka lopulta johtaa tasa-arvon toteutumiseen tiedemaailmassa. Se on koko historian tiedeyhteisön etu.

Lisätietoja Miesten tiede! -keskustelusta

Agricolan Tietosanomien numero 3-4/2001

<http://www.utu.fi/agricola/tietosanomat/numero3-4-00/>
Naishistoria-keskustelulistan arkisto

<http://www.utu.fi/hum/historia/naishistoria/NHL.html>

Kirjoittaja Johanna Valenius on VTM ja poliittisen historian assistentti Turun yliopistossa. Kirjoitus perustuu hänen 26.3.2001 Suomen Historiallisen Seuran järjestämässä Miesten tiede -illassa pitämäänsä puheenvuoroon.

ENNEN JA NYT

Historian tietosanommat